Akademik Okuma Notları · TR

Frances Brooke, oyun yazarı ve eleştirmen

Dr. Zeliha Kuruducu

14 Ekim 2020 · Doktora okuma notları · İngiliz Kadın Oyun Yazarları

Ellen Donkin, Getting into the Act kitabının ikinci bölümüne bir oyun yazarının meslek hayatında sık rastlanan bir olayla başlar. Bir tiyatro yöneticisi kendisine gönderilen metni geri çevirir. Frances Brooke'un deneyimini incelemeye değer kılan, aynı öyküyü işleyen başka oyunların başına gelenlerdir. David Garrick, Brooke'un Virginia adlı oyununu reddeder. Ardından Samuel Crisp'in Virginia'sı ve John Moncrieff'in Appius'u Londra'da sahnelenir. Brooke, Garrick'in oyununu okumadan geri çevirdiği kanısındadır. Peki onun metni neden aynı ilgiyi ve desteği görmemiştir?

Donkin, Garrick'e yazılmış mektuplardan yararlanırken belgelerin neyi kanıtlayabileceği konusunda titiz davranır. Eldeki belgeler, Garrick'in bu oyunu bir kadın yazdığı için reddettiğini göstermeye yetmez. Yine de sahneye erişim meselesini gündeme getirir. Anlaşılan Brooke, metnini okutabilmek için gerekebilecek tavsiye ve tanışıklık ağından yoksundur. Dolayısıyla tek bir kararın gerekçesi belirsiz kalsa da o kararın verildiği koşullar feminist bir soru açar (s. 32).

Brooke bu ret kararından sonra The Old Maid adlı süreli yayının otuz yedi sayısını çıkarır. Sayılardan birinde Nahum Tate'in Kral Lear uyarlamasını ele alır. Spranger Barry'nin oyunculuğundaki çekiciliği değerlendirir ve onu Garrick'in Lear yorumuyla karşılaştırır. Donkin bu karşılaştırmayı hakkaniyetli bulur (s. 34). Bu ayrım önemlidir. Garrick'le yaşadığı anlaşmazlık, Brooke'un tiyatro eleştirmeni olarak verdiği hükmü tek başına açıklamaz.

İkinci bağlantı Madame Riccoboni ile ilgilidir. Brooke, Riccoboni'nin bir eserini çevirmiştir. Riccoboni'nin Garrick'le de mesleki bağları vardır. Donkin, Riccoboni'nin Garrick'e bağlılığını bildirmesini Brooke'la iş birliğinin sona ermesiyle birlikte okur. İki kadına da sanatsal ve maddi açıdan katkı sağlayabilecek bir ortaklığın sürdürülmesi güçleşmiştir. Bir yöneticinin nüfuzu, masasına bırakılan oyun metninin çok ötesine uzanabilmektedir (s. 37–38).

Brooke'un kısa operası Rosina için karşılaştığı güçlüklerle birlikte Samuel Foote ve George Colman da tartışmaya girer. Brooke bir mektubunda Colman'ın da başka bir Garrick olup çıkmayacağını sorgular. Donkin bu sözlerde daha geniş bir engelin sezildiğini görür. Kraliyet imtiyazlarına dayanan tiyatro sistemi, sahne üzerindeki yetkiyi birbiriyle bağlantılı birkaç yöneticinin elinde toplamıştır. Başka bir kapıyı çalmak, metnin başka türlü değerlendirileceği güvencesini vermez (s. 39).

Brooke'un Rosina ve Marian adlı operaları sonunda Covent Garden'da sahnelenir, The Excursion adlı romanı yayımlanır. Bu başarılar, uzun süre varlığını koruyan bir tiyatro düzeninin içinde elde edilmiştir. Mektupları, eleştirileri ve mesleki ilişkileri bir arada okunduğunda, Londra sahnesi için yazan bir kadının karşılaştığı baskılar görünür olur. Aynı belgeler, kendisi hakkında hüküm veren tiyatro dünyasını bu kez Brooke'un nasıl değerlendirdiğini de duymamızı sağlar.

Kaynak · Ellen Donkin, "Frances Brooke: The Female Playwright as Critic", Getting into the Act: Women Playwrights in London, 1776–1829 (Routledge, 1995), 2. bölüm.